

Hvem skal styre fagopplæringen?

Fafo-frokost 24. november 2016

Torgeir Nyen og Anna Hagen Tønder

Hvorfor er partssamarbeidet viktig?

- Det bidrar til å sikre oppslutningen om lærlingordningen og bruken av faglært arbeidskraft i arbeidslivet
- Det kan sikre at lærefagene er relevante for arbeidslivets behov
- Det kan bidra til bedre samsvar mellom hvor mange elever som utdannes i skolen og virksomhetenes kapasitet til å ta inn lærlinger

Noen av spørsmålene vi har stilt

- Hva slags spørsmål blir behandlet i de partssammensatte styringsorganene på nasjonalt nivå?
- I hvilken grad opplever ulike aktører at det er de riktige spørsmålene som blir tatt opp?
- I hvilken grad opplever partene å ha innflytelse på utviklingen av fag- og yrkesopplæringen?

Datagrunnlaget

- Tolv intervjuer med medlemmer av SRY og faglige råd samt representanter for utdanningsmyndighetene
- Møtereferater fra møter i SRY og faglige råd

Ulike modeller for yrkesopplæring

- Markedsstyrte/liberale modeller
  - Svak statlig involvering og svak organisering på arbeidsgiversiden
  - Yrkesrettet opplæring i arbeidslivet med utgangspunkt i virksomhetenes behov
  - Utdanningssystemet fokuserer i hovedsak på generell kompetanse
- Statlig styring
  - Staten har hovedansvaret for yrkesutdanningen, partene i arbeidslivet i liten grad involvert
  - Utdanningen i hovedsak skolebasert, lærlingordningen spiller en begrenset rolle

Fagopplæringsmodellen/faglig selvstyre/ kollektive kompetansesystemer

- Kollektive aktører i arbeidslivet spiller en sentral rolle i styringen av fagopplæringen
- Dualmodeller: opplæringen foregår dels i skolen og dels i arbeidslivet gjennom lærlingordningen
- Opplæringen har en klar orientering mot konkrete yrker

Hva slags modell har Norge i dag?

- Statsstyrt? (Thelen 2014, Busemeyer 2015)
- Hybridmodell? (kombinasjon av statsstyrt modell og fagopplæringsmodell) (Nyen & Tønder 2014, Olsen, Høst & Michelsen 2008)
  - Lærlingordningen integrert i opplæringen, utdanningen rettet inn mot konkrete yrker
  - Prøvenemnder vurderer sluttkompetanse
  - Partssammensatt styringsstruktur
- Empirisk spørsmål: avhenger av arbeidslivets innflytelse og engasjement

Kort historikk

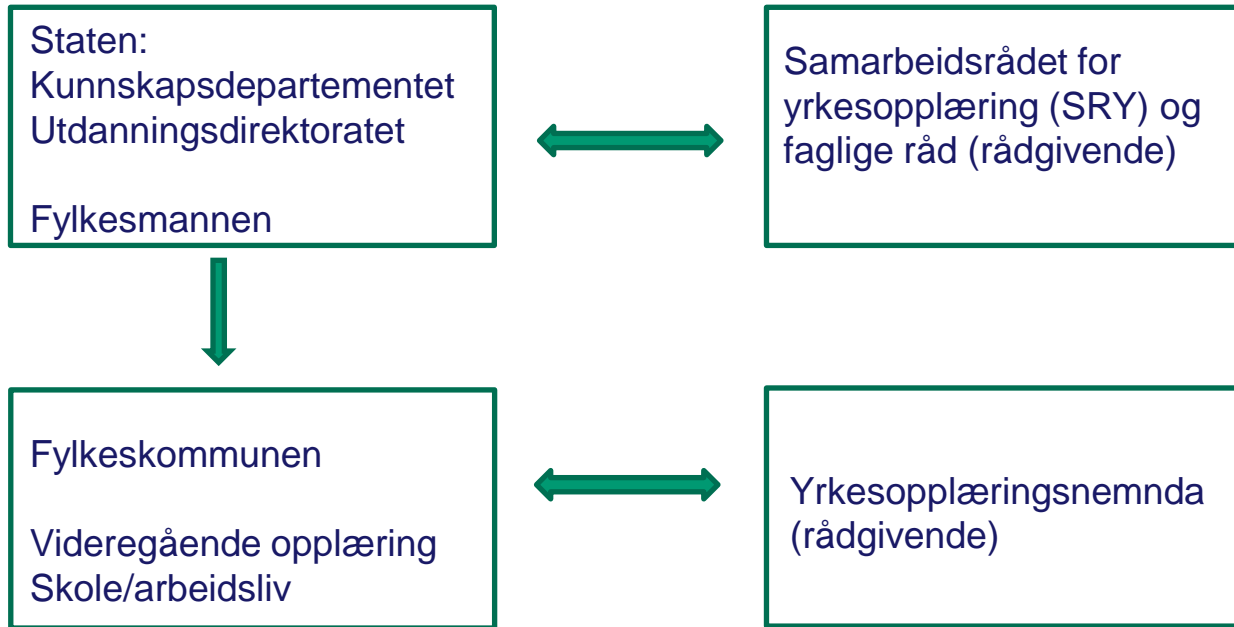
- Lov om fagopplæring fra 1981 bidro til en revitalisering av lærlingordningen
- Rådet for fagopplæring i arbeidslivet, RFA, med egne opplæringsråd for alle fag og fagområder under loven
- Egne sekretariater for opplæringsrådene, ofte lagt til fagforbund eller bransjeorganisasjoner
- Reform 94: Sekretariatet for RFA overført til departementet

Kort historikk

- 1999: Lov om fagopplæring lagt inn i opplæringsloven
- Kvalitetsutvalget: Behov for å styrke og modernisere partssamarbeidet
- 2003: Arbeidsgruppe foreslo ny organisering av partssamarbeidet
- SRY erstatter RFA i 2004
- Brede faglige råd erstatter opplæringsrådene
- Sekretariatene lagt til Utdanningsdirektoratet

Ansvarsfordeling i fagopplæringen

Aktører og prosesser med betydning for utviklingen av fagopplæringen

VOX NASJONALT FAGORGAN
FOR KOMPETANSEPOLITIKK

SRY
Samarbeidsrådet for yrkesopplæring

NASJONALT FAGSKOLERÅD

Representasjon i SRY

- Organisasjonene representert på ulike nivå i SRY
- Sammenheng mellom hvem som møter i SRY og hva slags saker som blir diskutert
- Informantene gir uttrykk for at SRY i større grad enn i dag bør fungere som et overordnet organ som diskuterer prinsipielle saker

Behandles de riktige spørsmålene?

«SRY diskuterer yrkesfagene og innhold mer enn de overordnede retningslinjene og politikken. Vi skulle jo sitte der i SRY og tenke langt fram, altså hvilken vei vil vi at norsk fag- og yrkesopplæring skal gå?»

(representant for arbeidsgiversiden)

Hvordan settes dagsorden?

- Dagsordenen styres i stor grad av Utdanningsdirektoratet
- Ansvaret for dette ligger i noen grad hos partene selv. De har mulighet til å påvirke, men spiller i praksis en reaktiv rolle
- Varierende vilje til å bruke ressurser på styring av fagopplæringen i organisasjonene
- Er SRY blitt et organ der utdanningsmyndighetene kan forankre egne saker i «arbeidslivet» ?

Partenes rolle og innflytelse

- Blir SRY involvert for sent i prosessen til å ha noen reell innflytelse?
- Tett samarbeid mellom LO og NHO kan svekke SRYs betydning som arena for diskusjon og vedtak
- Andre organisasjoner opplever ikke alltid å være en del av trepartssamarbeidet

Reformbehov?

- Bred enighet om at det er behov for en mer grundig gjennomgang av hvordan trepartssamarbeidet fungerer, på nasjonalt og regionalt nivå
- Om SRY skal fungere som strategisk, overordnet organ, må det gjenspeiles i representasjonen
- Representasjon på høyt nivå betyr større avstand til fagopplæringen og fagene

Hvordan styrke SRYs strategiske rolle?

- Representasjon på høyere nivå?
- Ledelsen av SRY – behov for å tenke nytt?
- Utdanningsdirektoratets dobbeltrolle oppleves som utfordrende – behov for å diskutere alternative modeller

Innebygde spenninger i modellen

- Fagopplæringen skal ivareta ulike og til dels motstridende hensyn
- Fagopplæringen en integrert del av videregående opplæring – må ivareta utdanningspolitiske hensyn
- Skal samtidig ivareta arbeidslivets behov for kompetanse som bidrar til produktivitet og kvalitet
- Den norske «hybridmodellen» innebærer at partene må forholde seg til disse spenningene

Et velfungerende trepartssamarbeid?

- Funnene tyder på at arbeidslivets innflytelse i fagopplæringen er svekket over tid, mens utdanningsmyndighetenes rolle er styrket
- Er dette en ønsket utvikling?
- Hva er konsekvensene av en slik utvikling?

Takk for oppmerksomheten!

tny@fafo.no

anh@fafo.no